

Ben ik mijn lijf ?

4 Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
www.maieutiek.nl

Nancy's differentie opvatting

- 'Materie is primair niet een immanente dikte die absoluut in zichzelf gesloten is, maar zij is daarentegen allereerst het *verschil* waardoor iets of een ding mogelijk is' (Nancy 1993: 95, cursivering JS).
- Een menselijk lichaam is geen gesloten substantie, maar staat open naar de wereld en is altijd te midden van andere lichamen (dingen en mensen)

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Aanraking

- Lichaam zijn = aanraking zijn (161)
- Deze uitgebreidheid is meer dan *res extensa* dat op zichzelf kan bestaan, hier gaat het om extensie, spreiding.
- We ervaren onszelf pas echt als we niet helemaal met onszelf samenvallen, als er de ervaring van verschil is.

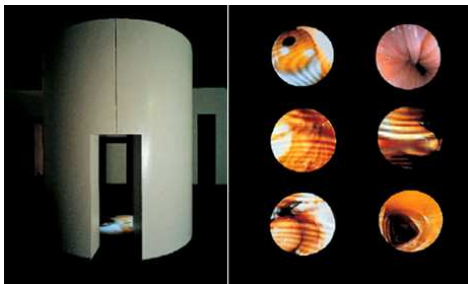
maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Verschil doet mij bestaan

- Speeksel, broodje eten, ziek zijn, pijn hebben, maar ook liefkozen, genieten, fit voelen bestaan alleen als er een verschil is. Tussen binnen en buiten, tussen vroeger en nu, tussen jouw materie en de andere(n).
- Noch de met zichzelf samenvallende materie, noch de met zichzelf samenvallende geest kan werkelijk mens zijn.

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Corps étranger

https://www.youtube.com/watch?v=Qsci0WAd_Lk

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

More is less

- Juist alles zien wat zich in mij ophoudt maakt de mens duidelijk dat er veel eigen lijf is dat geen deel uitmaakt van de eigen subjectiviteit, intimiteit of de ervaren persoonlijkheid, terwijl het wel de mogelijksvoorwaarde is voor dat alles.
- Vervreemding neemt ook toe door meer inzicht.
- Wat doet dat met het vertrouwen op de zelfervaring van het lichaam?

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Loskomen van het lichaam

- We leven in een tijd waarin 'wij zijn ons brein' een nieuwe zelfopvatting teweeg brengt.
- Maar zelfs als we accepteren dat ons lichaam voorwaardelijk is voor het bestaan als subject en het hebben van een persoonlijkheid, hoe gaan we om met de dubbelheid van het verschil Leib - Körper ?

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Wie ben 'ik'?

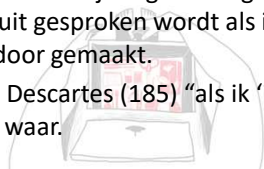
- De relatie denken en lichaam
- De relatie persoonlijkheid lichaam
- Voorbeeld Stephen Hawking; niet hij is een persoonlijkheid die denkt en dat wordt weergegeven door een machine, de machine maakt hem tot wie hij is en beïnvloedt zijn denken.

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Performatief taalgebruik

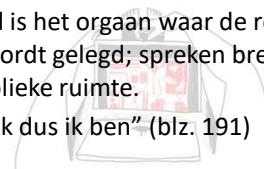
- "Ik beloof", is iets anders dan "ik vond de soep lekker"(blz. 182). Lijkt een taaltrucje, maar is essentieel.
- Het (zelf)bewustzijn is geen ding waarover of waar vanuit gesproken wordt als ik 'ik' zeg, het wordt erdoor gemaakt.
- Nancy en Descartes (185) "als ik 'ik' uitspreek dan is dit waar.

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Rol van het spreken

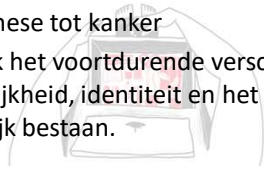
- De geest of het denken wordt vaak in ons lichaam of helemaal los van het lichaam gedacht. Dan hebben we spreken als een middel om wat er al is naar buiten te brengen.
- De mond is het orgaan waar de relatie binnen buiten wordt gelegd; spreken breidt zich uit naar publieke ruimte.
- "Ik spreek dus ik ben" (blz. 191)

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Vreemdheid en eigenheid

- Wat van buiten komt kan als vreemd worden ervaren en worden toegeëigend,
- Wat van binnen komt kan als vreemdheid worden ervaren en toegeëigend.
- Van prothese tot kanker
- Maar ook het voortdurende verschil tussen persoonlijkheid, identiteit en het reëel ervaren lichamelijk bestaan.

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Vreemdheid en eigenheid

- Persoonlijkheid: ik was mezelf niet, maar dat weet ik zelf.
- Identiteit: oudere vrouw krijgt ongeluk met fiets, je weet dat jij dat bent maar de toegeschreven identiteit lijkt niet te passen.
- Reëel ervaren lichamelijke bestaan; ik wil wel, maar mijn lijf wil niet meer.

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Leibkörper

- “Typerend voor de vreemdheid van het eigen lichaam is dus dat je je daar tot kunt verhouden, en dat kan op verschillende manieren: ik kan het observeren, onderzoeken; ik kan het op een bepaalde wijze waarderen en ik kan me er wel of niet mee identificeren; ik kan er zelfs afstand van nemen.” (205)

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Toenemende kennis en techniek

- Technieken kunnen het leven enorm verlengen.
- Technieken maken het mogelijk om van alles aan ons lichaam te veranderen waarvan we denken dat het onze persoonlijkheid niet goed weerspiegelt.
- Maar ondertussen doen die mogelijkheden ook iets met onze zelfopvatting en hoe we gezien worden door anderen.
- Technieken die ons langer laten leven etaleren ook de uitgestelde dood. (199)

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4

Ik ben ik

- Het hebben van een identiteit is niet los te koppelen van het hebben van een lichaam.
- Dat lichaam is in veel opzichten te veranderen, inwisselbaar en vreemd, maar maakt onlosmakelijk deel uit van het 'ik'.
- Dat lichaam bestaat niet als materie op zichzelf, maar in relatie tot andere lichamen, waarmee het in contact komt. Daardoor vinden er veranderingen plaatsvinden, zowel op het niveau van het Leib, als op het niveau van het Körper.

maieutiek-mei 2017Tilburg lijf-4